

بررسی عوامل مؤثر بر بروز واکنش‌های رفتاری نامناسب در بین هواداران فوتبال (با تأکید بر وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه)

علی صابری؛ قدرت الله باقری؛ عصمت طاهر خانی؛ سامان رجبی^۴

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی عوامل مؤثر بر بروز واکنش‌های رفتاری نامناسب با تأکید بر وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در هواداران فوتبال بود. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل هواداران فوتبال باشگاه استقلال بودند که با توجه به مشخص نبودن جامعه آماری با انجام یک مطالعه مقدماتی بر روی جامعه آماری موردنظر و تعیین واریانس حاصل از پاسخ نمونه‌ها به سؤالات و قرار دادن آن داخل فرمول عدد ۲۵۹ نفر به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه واکنش‌های رفتاری نامناسب و پرسش‌نامه طرح‌واره ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۹۴) استفاده شد. نتایج نشان داد که از بین متغیرهای مورد مطالعه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، تعداد حضور در ورزشگاه و تحصیلات پیش‌بینی کننده خوبی برای بروز واکنش‌های رفتاری نامناسب هستند که از این بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و تعداد حضور هواداران در ورزشگاه رابطه مستقیم و تحصیلات رابطه غیرمستقیم با بروز واکنش‌های رفتار داشتند.

کلیدواژه‌ها: واکنش‌های رفتار نامناسب، طرح‌واره ناسازگار اولیه، هواداران فوتبال

۱. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه تهران، تهران، ایران ali_saberi1364@ut.ac.ir

۲. استادیار مدیریت ورزشی پردیس فارابی، دانشگاه تهران

۳. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه خوارزمی

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران

مقدمه

امروزه ورزش یکی از اموری است که به عناوین مختلف در جهان مطرح شده و گروه زیادی به اشکال گوناگون با آن سروکار دارند، برخی از مردم، ورزشکار حرفه‌ای‌اند و گروهی ورزشکار غیرحرفه‌ای. همچنین گروهی طرفدار و علاقه‌مند به ورزش و دیدن برنامه‌ها، مسابقات و نمایش‌های ورزشی بوده و عده‌ای نیز از راه ورزش امور زندگی خویش را می‌گذرانند. وزارتخانه‌ها و ادارات ورزشی فراوانی تأسیس شده و مخارج زیادی صرف ورزش، ساختن استادیوم‌ها، مجتمع‌ها و باشگاه‌های ورزشی و نیز تهیه وسایل و لباس‌های ورزشی و یا تماشای مسابقات ورزشی می‌شود. بخش‌های قابل توجهی از برنامه‌های تلویزیون، رادیو، مجلات و سایر رسانه‌های گروهی، به ورزش و اخبار ورزشی اختصاص دارد و خلاصه ورزش یکی از اموری است که در جهان به صورت جدی مطرح بوده و از جهات مختلف دارای اهمیت می‌باشد.

در بین رشته‌های ورزشی که در سراسر دنیا دارای مسابقات منظم است، بی‌تردید ورزش فوتبال، پرطرفدارترین و پرمشارکترین فعالیت و رشته ورزشی به شمار می‌آید تا آنجا که بسیاری از کشورهای پنج قاره جهان آن را در ردیف ورزش ملی خود محسوب کرده‌اند (هاووس ورت، ۱۳۷۷، ۵۶). لبریز بودن ورزشگاه‌ها از تماشاگران در دیدارهای داخلی، ملی، قاره‌ای و جهانی و برخورداری رقابت‌ها از بینندگان چند صد میلیون پخش تلویزیونی، فوتبال را به مردمی‌ترین ورزش جهان تبدیل کرده است. فوتبال در ایران رایج‌ترین و پرطرفدارترین ورزش‌هاست که در مقایسه با تمامی رشته‌ها، بیشترین تعداد ورزشکاران و تماشاگران را به خود اختصاص داده است (آکبوم، ۱۳۷۴ به نقل از رضانی نژاد، ۱۳۸۸، ۱۰۲).

گسترش روزافزون ورزش سبب شده است که مرزهای جغرافیایی، نژادی، قومی، سیاسی و عقیدتی را درنوردد. تحلیل‌گران اجتماعی و فرهنگی در دهه‌های اخیر به پژوهش درباره‌ی انواع آداب، مناسک، ارزش‌ها و الگوهای اجتماعی رایج در ورزش مبادرت ورزیده‌اند. از جمله مسائل مهمی که به‌ویژه در دو دهه‌ی اخیر مورد توجه اندیشمندان اجتماعی و جامعه‌شناسان قرار گرفته، بررسی و تبیین رویدادها و حوادث خشونت‌بار مربوط به مسابقات ورزشی است. خشونت‌ورزشی «چیست و چه عامل‌هایی در بروز آن مؤثر هستند؟ پرخاشگری به رفتار و عملکردی گفته می‌شود که از روی نیت و قصد قبلی همراه با یک رفتار به‌منظور آزردن جسمی و روحی انجام گیرد. باید توجه داشت که نیت و هدف آزردن مهم است اگر در پیاده‌رو شخصی با سرعت در حال راه رفتن باشد و در این بین، به فرد دیگری برخورد کند، چون نیت آسیب رساندن را نداشته، پرخاشگر نیست؛ اما اگر به قصد آسیب رساندن به فرد تنه بزند، پرخاشگر است. از طرف دیگر اگر شخصی در حین سوارشدن در مترو بخواهد عمدی پای فرد دیگری را لگد بزند اما موفق نشود چون عملی صورت نگرفته، پرخاشگر به حساب نمی‌آید. در ورزش نیز این‌گونه اتفاقات زیاد روی می‌دهد.

فوتبال نیز مانند هر پدیده اجتماعی دیگری خصوصیات خاص خودش را دارد و به‌مانند سایر پدیده‌های اجتماعی، هم اثرپذیر و هم اثرگذار می‌باشد. با رواج فوتبال در جوامع مختلف حساسیت‌های کاذبی نسبت به این رشته ورزشی شکل گرفت، بطوریکه منجر به بروز برخی نابهنجاری‌ها و کج‌رفتاری‌ها در دو قشر ورزشکاران و تماشاگران گردیده است. اعمالی همچون دوپینگ، شرط‌بندی، تباخی، خشونت و پرخاشگری از مهم‌ترین انواع کج‌رفتاری و نابهنجاری‌هایی بوده که در طی سالیان گذشته تا به امروز در میدان‌ها ورزشی رخ داده است.

- امروزه شاهد رفتارهای نامناسب چه از سوی بازیکنان و چه از سوی تماشاگران در میدان‌ها ورزشی هستیم که در عرصه فعالیت‌های ورزشی سه سطح برای بررسی و تحلیل رفتارهای نامناسب و پرخاشگرانه ملاحظه می‌شود.
- ۱- خشونت، پرخاشگری و واکنش‌های نامناسب ورزشکاران در مسابقات و رقابت‌های ورزشی
  - ۲- خشونت، پرخاشگری و واکنش‌های نامناسب تماشاگران و طرفداران تیم‌های ورزشی علیه ورزشکاران.
  - ۳- خشونت، پرخاشگری و واکنش‌های نامناسب تماشاگران رویدادهای ورزشی که در قالب هواداری از تیم‌های ورزشی علیه یکدیگر و گاه اموال و دارایی‌های عموم انجام می‌شود (عبدلی، ۱۳۸۴، ۹۳-۸۷).

این رفتارهای نامناسب و پرخاشگرانه تحت تأثیر عوامل متعددی است که یکی از زیربنایی‌ترین و اساسی‌ترین آن نوع شخصیت شکل‌گرفته افراد در دوره‌های زمانی مختلف رشد آن‌ها است؛ شخصیت نیز می‌تواند تحت تأثیر طرح‌واره‌های فرد و نوع طرح‌واره مکتسبه باشد. همه افراد تحت تأثیر قوانین مطلق هستند که برای تفسیر جهان به کار می‌برند. اطلاعات جدید بر طبق چگونگی تناسب با این قوانین است که طرح‌واره نامیده می‌شود. نظریه طرح‌واره‌ها در واقع به این ایده اشاره دارد که افراد از الگوها و نقش‌های پایداری برای تفسیر جهان اطرافشان استفاده می‌کنند و رفتارهای خود را به وسیله این الگوهای پایدار هدایت می‌کنند (فتحی، ۱۳۸۹، ۳۸-۵۱). اطلاعاتی که از جهان خارج می‌گیرند در شبکه پیچیده‌ای از دانسته‌ها و اطلاعات قبلی مورد تفسیر و معنایابی قرار می‌گیرد. تقریباً هیچ دریافتی از محرک‌ها و رویدادهای زندگی وجود ندارد که به نحوی تحت تأثیر دریافتهای قبلی قرار نگیرد. این امر به خصوص در مورد فرایندهایی که نیاز به دخالت جدی و مستمر فعالیت قشر مخ دارند صدق می‌کند. این اطلاعات نه تنها برای فهم و تفسیر بلکه پیش‌بینی موقعیت‌هایی که در محیط اطرافمان در حال رخ دادن است نیز بکار می‌رود. طرح‌واره‌ها را می‌توان ساختارهای شناختی دانست که فرایندهای اطلاعاتی را نظم بخشیده و سازمان‌دهی می‌کنند. در واقع، آن‌ها فیلتر» یا «قالب‌هایی» هستند که برای دریافت، سازمان‌دهی و پردازش اطلاعات به کار برده می‌شود. هر فردی مجموعه‌ای از طرح‌واره‌ها را برای فهم دنیای خود به کار می‌برد (نیلسون، ۲۰۱۲، ۳۷۳-۳۸۰).

به‌طور طبیعی تجارب افراد از جانب والدین حمایت می‌شود و به باورهایی شبیه «من دوست‌داشتنی هستم» و «من باکفایت هستم» تبدیل شده که این باورها در بزرگسالی به دیدگاه مثبت درباره خود منجر می‌شود. افرادی که مشکل روانی دارند به جای عملکرد سالم در زندگی تجارب منفی دارند که می‌تواند به باورهایی مثل «من دوست‌داشتنی نیستم» و «من نالایق هستم» منجر شود. این تجارب طی دوران رشد و با وقایع فعال‌کننده یا تجارب آسیب‌زا همراه شده و سیستم باورهای فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. تجارب منفی مثل به تمسخر گرفته شدن توسط والدین ممکن است به باورهایی شرطی مثل «اگر آنچه دیگران دوست ندارند انجام دهیم، بی‌ارزش خواهیم شد»، منجر می‌شود. در این زمینه (بامبر، ۲۰۰۶) معتقد است این باورها به شکل‌گیری طرح‌واره‌های شناختی منفی در فرد می‌انجامد که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه گفته می‌شود. یانگ و همکاران (۲۰۰۴) معتقدند که سه عامل منشأ طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه هستند؛ که شامل نیازهای هیجانی اساسی، تجارب اولیه فرد و خلق‌وخوی هیجانی است. نیازهای هیجانی اساسی هنگامی که رفتار والدین و شرایط محیط در حد بهینه و مطلوب باشند، در ساختار شخصیت کودکان در شیوه و الگوی بهنجار ساخته می‌شود. چنانچه والدین و شرایط محیط در حد بهینه و مطلوب نباشد کودک مستعد ایجاد طرح‌واره‌های ناکارآمد اولیه در یک یا چند حوزه نیازهای کودک می‌شود و این طرح‌واره‌ها هسته مرکزی شخصیت او را تشکیل می‌دهند. تجارب اولیه زندگی منشأ اولیه طرح‌واره‌های ناکارآمد تجارب تلخ

دوران کودکی است. افراد در بزرگسالی ممکن است با موقعیت‌هایی مواجه شوند که موجب فعال شدن طرح‌واره‌های ناکارآمد اولیه‌شان می‌شود و در نهایت خلق‌وخوهای متفاوت، افراد را در معرض شرایط گوناگون قرار می‌دهند. علاوه بر این، خلق‌وخوهای مختلف به‌گونه‌ای متفاوت افراد را نسبت به شرایط مشابه آسیب‌پذیر می‌سازند. افراد ممکن است به دلیل خلق‌وخوهای متفاوتشان در مقابل رفتار مشابه دیگران، واکنش‌های کاملاً متفاوتی از خود نشان بدهند (یانگ و هم کاران، ۲۰۰۴، ترجمه حمیدپور و اندوز، ۱۳۸۶).

یکی از نظریه‌های مطرح در عرصه طرح‌واره‌ها، نظریه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ است. یانگ (۲۰۰۵) در نظریه خود پانزده طرح‌واره معرفی کرده که در نتیجه ارضا نشدن پنج نیاز هیجانی مهم، شامل نیاز به پیوند و پذیرفته شدن (پذیرفته شدن در کانون هواداران یا در جمعی از تماشاگران فوتبال)، خودگردانی (این طرح‌واره در افرادی که از لحاظ اعتمادبه‌نفس در حد مطلوبی نبوده و یا در حقیقت در دوران رشد خود در محیط زندگی، به آن‌ها اعتماد نشده است اتفاق می‌افتد. در تماشاگران نیز این بعد می‌تواند باعث پرخاشگری شود)، شایستگی و هویت (هویت تماشاگران با توجه به سطح توسعه‌یافتگی، دنباله‌رو و یا توسعه‌نیافته متفاوت می‌باشد و می‌تواند بر رفتار هواداران تأثیر گذاشته و آن‌ها با توجه به رفتار دیگران و هویت خود رفتارهای متفاوتی را از خود بروز دهند)، آزادی در بیان نیازها و هیجان‌های سالم (این بعد در مورد خویش‌داری و حفظ هیجانان هواداران در ورزشگاه‌ها مطرح می‌شود که هواداران فوتبال که در ورزشگاه حضور پیدا می‌کنند این خویش‌داری را دارا هستند و یا هوادارانی که در کانون هواداران عضو می‌شوند دارای این توانایی هستند)، خودابرازی، خودانگیزگی و لذت و جهت‌گیری از درون ایجاد می‌شود. این طرح‌واره‌ها عبارت‌اند از: محرومیت هیجانی (عقیده به اینکه دیگران با ما همدلی ندارند و به‌موقع نیازهای ما را برآورده نمی‌کنند. به‌عنوان مثال افرادی که دارای این مشکل هستند برای جبران آن در ورزشگاه‌ها دست به رفتارهای نامناسب زده یا اینکه تحت تأثیر این رفتارها قرار گرفته و رفتارهای نامناسب را از خود بروز می‌دهند)، رهاشدگی / بی‌ثباتی (در این حالت شخص احساس می‌کند که نزدیکانش از او حمایت عاطفی نمی‌کنند و نمی‌توانند از او محافظت نمایند. در تماشاگرانی که این کمبود عاطفه وجود دارد بر آن‌ها تأثیر گذاشته و می‌تواند باعث بروز رفتارهای نامناسب در افراد شود)، بی‌اعتمادی / بدرفتاری (عقیده به اینکه دیگران به ما آسیب می‌رسانند و به ما دروغ می‌گویند تا امتیازات ما را بگیرند. این مورد برای واکنش به طرفدار تیم مقابل می‌تواند به وجود آید که باعث رفتارهای مقابله‌ای نامناسب در افراد و تماشاگران می‌شود)، انزوای اجتماعی (اعتقاد به این موضوع که فرد با دیگران متفاوت است و به هیچ دسته‌ای تعلق ندارد)، نقص / شرم (احساس اینکه او فرد بدی است، در این شرایط فرد احساس حقارت می‌کند و فکر می‌کند که هیچ‌کس او را دوست ندارد)، شکست (اعتقاد به اینکه او فردی شکست‌خورده است و در هر زمینه‌ای شکست خواهد خورد این رفتارها در تماشاگرانی که گروه محبوبشان به‌صورت مکرر شکست را تجربه کرده اتفاق می‌افتد و فرد رفتارهای نامناسب از خود بروز می‌دهد)، آسیب‌پذیری به ضرر (ترس افراطی از یک بیماری و یا ترس از اینکه در یک موقعیت به او ضربه شدیدی وارد خواهد کرد که او قادر به پیشگیری از آن نیست. در هواداران فوتبالی که ترس از دست دادن جایگاه تیم خود در جدول را دارند می‌تواند اتفاق خواهد افتاد و باعث رفتارهای نامناسب شود)، گرفتاری / در دام افتادگی (وابستگی عاطفی شدید به یک یا چند نفر از نزدیکان به‌خصوص والدین)، اطاعت (سرکوبی بیش‌ازحد عواطف به‌خصوص خشم به‌منظور اجتناب از تنهایی)، از خودگذشتگی (نادیده گرفتن خود و تمرکز بیش‌ازحد بر برآوردن نیازهای دیگران در موقعیت‌های زندگی)، بازداری هیجانی (تأکید افراطی بر منطقی بودن و ممانعت از ابراز خشم و هر نوع عاطفه

دیگر، بیان نکردن احساسات و عواطف)، معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی (عقیده به اینکه شخص باید معیارهای درونی بسیار بالایی داشته باشند، نوعی کمال‌گرایی افراطی)، استحقاق (اعتقاد به اینکه شخص از دیگران بالاتر است و هر کاری که او انجام می‌دهد و ادعا می‌کند درست است) و خویشتن‌داری و خود انضباطی ناکافی (ناتوانایی در مهار خواسته‌ها و تمایل افراطی برای خشنودی و اجتناب از موقعیت‌های ناراحت‌کننده). (یانگ، ۲۰۰۵، به نقل از یوسف نژاد، ۱۳۹۰، ص. ۵۸).

افرادی که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه کمتری داشته باشند کمتر ممکن است دست به اعمال خشونت‌آمیز و رفتارهای نامناسب بزنند و بالعکس اگر این طرح‌واره‌ها در دوران کودکی فرد به شکل نامناسب شکل گرفته باشد، می‌تواند باعث بروز رفتارهای نامناسب شود که حضور نوجوانان در ورزشگاه‌ها می‌تواند با توجه به شرایط بروز رفتارهای نامناسب در ورزشگاه‌ها باعث ایجاد تجربیات ناخوشایند و منفی در آن‌ها شود که همان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است؛ که خود باعث بروز رفتارها و عکس‌العمل‌های نامناسب در ورزشگاه‌ها در آینده نوجوان شود. با توجه به مبنای نظری می‌توان نتیجه‌گیری کرد که افراد در دوران نوجوانی و جوانی با مشاهده رفتارهای نامناسب و ناگوار، می‌توانند این رفتارها را الگو برداشته و زمینه پرخاشگری و واکنش‌های رفتار نامناسب را در محیط‌های هیجانی بروز دهند که یکی از نظریه مرتبط با پرخاشگری نظریه یادگیری اجتماعی است. مبنای این تئوری بر این اصل استوار است که پرخاشگری و خشونت رفتار و کنش اجتماعی است که از طریق فرآیندهای اجتماعی تولید و بازتولید فراگرفته می‌شود. باندورا بر این باور تأکید دارد که عوامل رفتاری، ادراکی و محیطی در تعامل با یکدیگر شخصیت افراد را شکل می‌دهند. وی بر این واقعیت تأکید می‌ورزد که انسان ذاتاً پرخاشگر نیست بلکه پرخاشگری رفتاری اجتماعی است که از طریق تجربه مستقیم یا مشاهده رفتار دیگران و الگوهای اجتماعی آموخته می‌شود (رحمتی، ۱۳۸۲، ۷۵) و اگر این آموخته‌ها در دوران کودکی فرد رخ داده باشد منجر به بروز طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در آن‌ها می‌شود و مبنایی برای نشان دادن رفتارهای نامناسب در ورزشگاه در سنین بالاتر می‌شوند.

رحمتی (۱۳۸۲) در پژوهش خود تحت عنوان بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر خشونت و پرخاشگری در فوتبال به این نتیجه رسید که نتیجه مسابقه و حرکات خشونت‌آمیز بازیکنان در جریان بازی مهم‌ترین عامل در بروز پرخاشگری کلامی می‌باشد. متغیرهای سن، میزان کنترل و نظارت خانواده و پایگاه اقتصادی-اجتماعی تأثیر منفی بر گرایش طرفداران تیم های فوتبال به رفتار پرخاشجویانه و خشونت‌آمیز دارد. همچنین متغیرهای سابقه دعوا و نزاع، تنش و ناکامی در فعالیت‌های تحصیلی و آموزشی، مصرف سیگار، سابقه تنش در محیط خانواده، سابقه رفتار مجرمانه، داشتن دوستان دارای سابقه کیفری و جنایی و عزیمت جمعی و گروهی به ورزشگاه دارای تأثیر مستقیمی بر ارتکاب رفتار پرخاشجویانه و خشونت‌آمیز ورزشی هواداران تیم‌های استقلال و پرسپولیس می‌باشد. جلالی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود با عنوان بررسی آشوب در تماشاگران شهر تهران و راهکارهای کاهش آن به این نتیجه رسیدند که بین سن و وضعیت اقتصادی و اجتماعی آن‌ها با بروز پرخاشگری رابطه معناداری وجود دارد. همچنین در پژوهشی مشابه حیدر نژاد (۱۳۹۲) به بررسی عوامل فردی مؤثر در پرخاشگری در تماشاگران پرداخته است که نتایج نشان داده است که وضعیت اقتصادی، سن و تأهل با پرخاشگری رابطه دارد ولی تحصیلات رابطه معناداری را با پرخاشگری نداشته است. در سال ۲۰۰۶ اسپیج از دانشگاه امستردام هلند با استفاده از تحقیقات بومی و منطقه‌ای در کنار استفاده از نظریات عام و جهان‌شمول در تبیین پدیده خشونت در ورزش فوتبال به بررسی این

معضل اجتماعی پرداخته است. وی دریکی از مهم‌ترین تحقیقات خود با عنوان جنبه‌هایی از خشونت اوباشگران به این نتیجه رسیده است که اوباشگری رفتارهای وندالستیک تماشاگران فوتبال تحت تأثیر ۶ عامل اصلی که در به وجود آمدن آن نقش اساسی دارد به وجود می‌آید.

این شش عامل به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱- هیجان‌زدگی و برانگیختگی خوشایند. ۲- ایجاد هویت مردانه خشن ۳- هویت‌یابی منطقه‌ای و محلی
- ۴- مدیریت فردی و جمعی شهرت ۵- ایجاد احساس همبستگی و تعلق ۶- قدرت و خودمختاری.

به دنبال این تحقیق سیمون و جانانان (۲۰۰۷) در تحقیقی با عنوان اثر نتیجه مسابقه راگی روی پرخاشگری تماشاگران و گرایش به نوشیدن الکل نشان دادند که بین میزان پرخاشگری قبل و بعد از بازی تماشاگران تیم‌های برنده و بازنده تفاوت معناداری وجود دارد و نتیجه مسابقه تأثیر مستقیمی در بروز پرخاشگری تماشاگران دارد. تماشاگرانی که از ویژگی‌های شخصیتی نامناسب‌تر برخوردار بودند احتمال پرخاشگری در آن بیشتر بوده و این می‌تواند تحت تأثیر بحران‌های هویتی دوران نوجوانی باشد

ولز (۲۰۰۷، ۶۸-۵۹)، در بررسی اثرات طرح‌واره ناسازگار اولیه بر سازگاری و خلق در بین دانشجوی آمریکایی و آفریقایی به این نتیجه رسیدند که طرح‌واره ناسازگار اولیه ارتباط معکوسی با سطح عاطفه یا هیجان مثبت دارند و وجود این طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه باعث بروز هیجان‌نا منفی در فرد می‌شود. تیم (۲۰۱۳) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و مشکلات درون شخصیتی به این نتیجه رسید که بین این دو متغیر رابطه مثبت و معناهای وجود دارد. در تحقیقی نسبتاً مشابه که با عنوان بررسی ارتباط بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و بخشش و کینه خواهی در سال (۲۰۱۴) توسط بروک انجام شد به این نتیجه رسید که بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و بخشندگی رابطه منفی و معناداری وجود دارد و بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و کینه خواهی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ و در نهایت تحقیقی که یو (۲۰۱۴) با عنوان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان پیش‌بینی کننده جهت‌گیری‌های درون شخصیتی و ارتباطات همسالان در دانشجویان به این نتیجه رسیدند که بعد عدم اثربخشی در طرح‌واره‌های ارتباط منفی را با جهت‌گیری درون شخصی و ارتباطات همسالان دارد و همچنین بعد بی‌ثباتی تأثیر مثبتی را با این دو متغیر داشته است.

با توجه به تحقیقات انجام‌شده در زمینهٔ پرخاشگری و واکنش‌های رفتار نامناسب، بیشتر این پژوهش‌ها بر عوامل مؤثری از جمله، رفتار بازیکنان، خدمات رفاهی، رفتار ورزشکاران و دوری‌ها به‌عنوان عامل‌های مؤثر بر بروز این چنین رفتارهایی تأکید کرده‌اند. در حالی که شخصیت افراد و شخصیت شکل گرفته در طول زندگی فرد نیز می‌تواند به‌عنوان عاملی بر بروز این چنین رفتارهایی باشد. لذا خلأ موجود در پژوهش‌های انجام‌شده در نظر نگرفتن این چنین ویژگی‌های فردی هست که در این پژوهش در کنار سایر عوامل از جمله سن، تأهل، تحصیلات، میزان حضور در ورزشگاه، سعی در بررسی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه موجود در افراد و رابطه آن با میزان واکنش‌های رفتار نامناسب دارد؛ و همچنین با توجه به نظریه یادگیری اجتماعی باند ورا و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ مبنی بر یادگیری و ایجاد تجربیات ناخوشایند در افراد در دوران کودکی؛ باید زمینه‌های پرخاشگری و رفتارهای نامناسب را در ورزشگاه کاهش داد و یا از بین برد تا اینکه از نهادینه شدن این رفتارهای نامناسب در افراد و به‌ویژه در نوجوانان جلوگیری کرد تا اینکه بتوان رفتارهای نامناسب را در ورزشگاه کاهش داد. به همین دلیل محقق سعی در بررسی این موضوع

دارد که تا چه اندازه طرح‌واره‌های ناسازگار شکل گرفته در فرد می‌تواند واکنش‌های رفتاری نامناسب را پیش‌بینی کند. در این پژوهش برای بررسی عوامل مؤثر از روش آماری

روش پژوهش

روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش حاضر، شامل تماشاگران بازی‌های باشگاه استقلال تهران در سال ۱۳۹۳ بودند که برای جمع‌آوری داده‌ها این باشگاه به دلیل اینکه یکی از پرطرفدارترین باشگاه‌ها ایران است و دسترسی به نمونه آسان‌تر بود، به صورت تصادفی انتخاب شد. با توجه به اینکه حجم جامعه آماری نامشخص بود، برای تعیین حجم نمونه یک مطالعه مقدماتی بر روی گروهی از افراد جامعه به منظور، تعیین واریانس جامعه ضرورت داشت. به همین منظور، یک گروه ۳۰ نفری از جامعه آماری به صورت تصادفی انتخاب گردید و پرسش‌نامه در بین آن‌ها توزیع و پس از استخراج داده‌های مربوط به پاسخ‌های گروه نمونه مذکور، حجم نمونه آماری پژوهش با استفاده از فرمول تعیین شد؛ که تعداد ۲۶۰ نفر به صورت نمونه در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند، ۲۶۵ پرسش‌نامه توزیع شد که در نهایت تعداد ۲۵۹ پرسش‌نامه جمع‌آوری شد.

ابزارهای اندازه‌گیری

در این پژوهش از دو پرسش‌نامه به شرح زیر استفاده شد:

۱) پرسش‌نامه سنجش واکنش‌های رفتاری نامناسب هواداران

این پرسش‌نامه توسط صابری و سلطان حسینی (۱۳۸۹) تهیه شده است و دارای ۱۵ سؤال با طیف ۲ گزینه‌ای بلی و خیر بوده که به گزینه بلی نمره یک و گزینه خیر نمره صفر تعلق می‌گرفت. حداکثر نمره در این پرسش‌نامه نمره ۱۵ و حداقل صفر می‌باشد. نمره بالا نشان‌دهنده واکنش‌های رفتاری نامناسب بیشتر در هواداران فوتبال می‌باشد. جهت سنجش روایی، پرسش‌نامه از نظر اساتید گروه روانشناسی و تربیت‌بدنی استفاده شد و روایی آن مورد تایید قرار گرفت همچنین برای سنجش پایایی پرسش‌نامه در این پژوهش، پس از انجام یک مطالعه مقدماتی و تعیین واریانس سؤالات، از طریق ضریب آلفای کرونباخ مورد محاسبه قرار گرفت که ضریب $0/84$ به دست آمد.

۲) پرسش‌نامه طرح‌واره‌های ناسازگار

پرسش‌نامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه توسط یانگ (۱۹۹۴) تهیه شده است. این پرسش‌نامه دارای ۲۹ سؤال به صورت بسته پاسخ با طیف شش گزینه‌ای لیکرت (کاملاً درست، تقریباً درست، اندکی درست، بیشتر درست است تا غلط، تقریباً غلط، کاملاً غلط) می‌باشد. این پرسش‌نامه، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را در ۶ مؤلفه محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی - بد رفتاری، شکست، آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری و ایثار مورد سنجش قرار می‌دهد. یانگ (۱۹۹۴) به ترتیب ضریب روایی همزمان و پایایی پرسش‌نامه را به ترتیب $0/75$ و $0/82$ ، گزارش نموده است و در پژوهش دیگر یانگ و همکاران (۲۰۰۳) نیز ضریب روایی و پایایی پرسش‌نامه را به ترتیب $0/72$ و $0/86$ گزارش داده شد. فتحی و همکاران (۱۳۸۹) نیز ضریب پایایی پرسش‌نامه را $0/88$ گزارش نمودند. در پژوهش حاضر، برای سنجش پایایی پرسش‌نامه، پس از انجام یک مطالعه مقدماتی و تعیین واریانس سؤالات، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب پایایی کلی آن برابر با $0/86$ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات

از دو سطح آمار توصیفی (میانگین، درصد) و آمار استنباطی (ضریب رگرسیون لجستیک) با استفاده از نرم‌افزار اس. پی. اس. اس انجام شد.

در بسیاری از پژوهش‌ها متغیر وابسته مورد مطالعه ماهیتاً یک متغیر گسسته است که برای برآورد رخداد هر یک از سطوح نیازمند استفاده از رگرسیون‌های کیفی هستیم. رگرسیون‌های با متغیر وابسته گسسته دارای انواع مختلفی هستند که با توجه به ماهیت متغیر وابسته تعیین می‌شوند. اگر متغیر وابسته دوجمله‌ای باشد رگرسیون لجستیک برای بیان پیش‌بینی استفاده می‌شود. منظور از دوجمله‌ای بودن، رخ داد یک واقعه تصادفی در دو موقعیت ممکنه است. به‌عنوان مثال خرید یا عدم خرید، ثبت‌نام یا عدم ثبت‌نام، ورزش‌کننده شدن یا ورزش‌کننده نشدن و ... متغیرهایی هستند که فقط دارای دو موقعیت هستند و مجموع احتمال هر یک آن‌ها در نهایت یک خواهد شد. کاربرد این روش عمدتاً در ابتدای ظهور در مورد کاربردهای پزشکی برای احتمال وقوع یک بیماری مورد استفاده قرار می‌گرفت. لیکن امروزه در تمام زمینه‌های علمی کاربرد وسیعی یافته است. به‌عنوان مثال مدیر سازمانی می‌خواهد بداند در مشارکت یا عدم مشارکت کارمندان کدام متغیرها نقش پیش‌بینی دارند؟ مدیر تبلیغاتی می‌خواهد بداند در خرید یا عدم خرید یک محصول یا برند چه متغیرهایی مهم هستند؟ یک مرکز تحقیقات پزشکی می‌خواهد بداند در مبتلا شدن به بیماری عروق کرونری قلب چه متغیرهایی نقش پیش‌بینی کننده دارند؟ تا با اطلاع رسانی از احتمال وقوع کاسته شود. در این پژوهش نیز واکنش‌های رفتاری نامناسب به‌صورت دوجمله‌ای بود که برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از رگرسیون لجستیک استفاده شد.

یافته‌ها

با توجه به نتایج توصیفی به‌دست‌آمده بیشترین توزیع فراوانی نمونه‌ها مربوط به سن ۲۰ تا ۳۰ (۵۹ درصد) سال بودند همچنین اکثر این افراد دارای تحصیلات دیپلم و فوق‌دیپلم بودند (۷۲ درصد). در خصوص میزان حضور نمونه آماری پژوهش در ورزشگاه‌ها بیشترین فراوانی در خصوص افرادی بود که اغلب اوقات در ورزشگاه حضور داشتند (۵۶ درصد) و در نهایت بیشتر نمونه آمار مجرد بودند (۷۳ درصد).

یافته‌های استنباطی

با توجه به اینکه متغیر وابسته پژوهش اسمی دوجمله‌ای می‌باشد از تحلیل رگرسیون لجستیک استفاده شد.

جدول شماره ۱- آزمون اومنی بوس در خصوص ارزیابی کلی مدل رگرسیون لجستیک

Sig	درجه آزادی	خی ۲		
.,۰۰۰	۳	۸۱,۶۱۶	مرحله	مرحله ۱
.,۰۰۰	۳	۸۱,۶۱۶	بلوک	
.,۰۰۰	۳	۸۱,۶۱۶	مدل	
.,۰۰۱	۱	۱۰,۴۴۲	مرحله	مرحله ۲
.,۰۰۰	۴	۹۲,۰۵۸	بلوک	
.,۰۰۰	۴	۹۲,۰۵۸	مدل	
.,۰۰۱	۵	۱۵,۰۷۶	مرحله	مرحله ۳

Sig	درجه آزادی	خی ۲	
۰,۰۰۰	۹	۱۰۷,۱۳	بلوک
۰,۰۰۰	۹	۱۰۷,۱۳	مدل

با توجه به جدول شماره ۱ می‌توان نتیجه گرفت که مدل با توجه به نتایج حاصل از آزمون اوم نی بوس در مرحله سوم برازش مدل قابل قبول است و در سطح خطای ۰,۰۱ معنادار است.

جدول شماره ۲- خلاصه از مدل در مورد درست نمایی و ضریب تعیین

مرحله	لگاریتم درست نمایی	ضریب تعیین کاکس و نل	ضریب تعیین نیجل کرک
۱	۲۴۱,۷	۰,۲۷	۰,۳۷۹
۲	۲۳۱,۳	۰,۲۹۹	۰,۴۱۹
۳	۲۱۶,۲	۰,۳۳۹	۰,۴۷۵

با توجه به نتایج جدول شماره ۲ می‌توان نتیجه‌گیری کرد که متغیرهای مستقل این پژوهش از قدرت تبیین بالایی در خصوص واریانس و تغییرات متغیر واکنش‌های رفتاری نامناسب هواداران برخوردار هستند. در واقع این متغیرها توانسته‌اند بین ۲۳ تا ۴۷ درصد از تغییرات مربوط به واکنش‌های رفتاری نامناسب را پیش‌بینی کنند.

جدول شماره ۳- برآورد میزان برازش مدل از روش آزمون هوسمر و لمشو

مرحله	خی ۲	درجه آزادی	sig
۱	۰,۰۰۰	۲	۱,۰۰۰
۲	۱۱,۹	۸	۰,۱۵۲
۳	۲۳,۵	۸	۰,۰۰۳

با توجه به نتایج حاصله از آزمون هوسمر و لمشو در جدول شماره ۳، در مرحله سوم (۲۳,۵۵)؛ برازش میزان پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱ معنی‌دار است. بدین معنی که مدل تحقیق مناسب بوده و از برازش لازم برخوردار است. در حقیقت متغیرهای مستقل قادر به پیش‌بینی بالایی از تغییرات متغیر وابسته هستند.

جدول شماره ۴- بررسی صحت پیش‌بینی مدل

پیش‌بینی انجام شده			داده‌های مشاهده شده	
درصد	واکنش رفتار نامناسب			
پیش‌بینی صحیح	عدم رفتار نامناسب	دارای رفتار نامناسب	دارای رفتار نامناسب	واکنش رفتار نامناسب
۹۱	۱۶	۱۶۱	دارای رفتار نامناسب	۱
۶۱	۵۰	۳۲	عدم رفتار نامناسب	

پیش‌بینی انجام‌شده

درصد پیش‌بینی صحیح	واکنش رفتار نامناسب		داده‌های مشاهده‌شده	
	عدم رفتار نامناسب	دارای رفتار نامناسب	واکنش رفتار نامناسب	عدم رفتار نامناسب
۸۱،۵	درصد کل			
۹۱	۱۶	۱۶۱	دارای رفتار نامناسب	مرحله ۲ واکنش رفتار نامناسب
۶۱	۵۰	۳۲	عدم رفتار نامناسب	
۸۱،۵	درصد کل			
۸۹،۸	۱۸	۱۵۹	دارای رفتار نامناسب	مرحله ۳ واکنش رفتار نامناسب
۶۵،۹	۵۴	۲۸	عدم رفتار نامناسب	
۸۲،۲	درصد کل			

نتایج نشان داده‌شده در جدول طبقه‌بندی شماره ۴ به ما کمک می‌کند تا از طریق ترسیم توافقی پاسخ‌ها در طبقات مشاهده‌شده و مورد انتظار، عملکرد مدل و قدرت تفکیک افراد در طبقات متغیر وابسته را ارزیابی کنیم و به صحت و تقسیم مدل در طبقه‌بندی افراد پی ببریم. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، درصد صحت پیش‌بینی و طبقه‌بندی مدل در ۳ مرحله پس از ورود هر متغیر به حد ۸۲ درصد رسیده است. در حقیقت با ورود هر متغیر صحت پیش‌بینی طبقه‌بندی افراد به ۸۲،۲ رسیده است.

جدول شماره ۵- نتایج رگرسیون لجستیک گام‌به‌گام برای مدل تحقیق

مرحله	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
مرحله ۱						
حضور در ورزشگاه ۱	۱،۱۵۳	۰،۷۵۷	۲،۳۱۷	۱	۰،۱۲۸	۳،۱۶۷
حضور در ورزشگاه ۲	۲،۹۸۵	۰،۶۸۴	۱۹،۰۲۳	۱	۰،۰۰۰	۱۹،۷۹۲
حضور در ورزشگاه ۳	۰،۵۴	۰،۶۶۴	۰،۰۰۷	۱	۰،۹۳۵	۱،۰۵۶
عدد ثابت	-۱،۸	۰،۶۲۱	۸،۸۲۷	۱	۰،۰۰۳	۰،۱۵۸
مرحله ۲						
طرح‌واره ناسازگار	۰،۶۷۹	۰،۲۱۵	۹،۹۳۶	۱	۰،۰۰۲	۱،۹۷۱
حضور در ورزشگاه						
حضور در ورزشگاه ۱	۰،۸۲۹	۰،۷۸	۱،۱۲۸	۱	۰،۲۸۸	۲،۲۹۰
حضور در ورزشگاه ۲	۲،۸	۰،۷۰۷	۱۶،۲۷۸	۱	۰،۰۰۰	۱۷،۳۱۹

مرحل	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
حضور در ورزشگاه ۳	-.۲۱۴	۰.۶۸۹	۰.۰۹	۱	۰.۷۵۶	۰.۸۰۷
عدد ثابت	-۳.۹	۰.۹۷	۱۶.۹۸۹	۱	۰.۰۰۰	۰.۰۱۸
مرحله ۳	۰.۵۴۲	۰.۲۲۷	۵.۶۹۷	۱	۰.۰۱۷	۱.۷۲۰
طرح‌واره ناسازگار						
تحصیلات			۷.۸۸۹	۵	۰.۱۶۲	
تحصیلات ۱	-۲۱.۷	۲۳۲۰.۵.۲	۰.۰۰۰	۱	۰.۹۹۹	۰.۰۰۰
تحصیلات ۲	-۱۹.۸	۲۳۲۰.۵.۲	۰.۰۰۰	۱	۰.۹۹۹	۰.۰۰۰
تحصیلات ۳	-۲۰.۱	۲۳۲۰.۵.۲	۰.۰۰۰	۱	۰.۹۹۹	۰.۰۰۰
تحصیلات ۴	-۲۰.۵	۲۳۲۰.۵.۲	۰.۰۰۰	۱	۰.۹۹۹	۰.۰۰۰
تحصیلات ۵	-۳۹.۲	۲۵۴۹۲.۸	۰.۰۰۰	۱	۰.۹۹۹	۰.۰۰۰
حضور در ورزشگاه			۵۱.۸	۳	۰.۰۰۰	
حضور در ورزشگاه ۱	۱.۲۵	۰.۸۵۵	۲.۱۴	۱	۰.۱۴۳	۳.۵۰۳
حضور در ورزشگاه ۲	۲.۸۴	۰.۷۲۲	۱۵.۴	۱	۰.۰۰۰	۱۷.۱۲۰
حضور در ورزشگاه ۳	۰.۰۳	۰.۶۹۵	۰.۰۰۳	۱	۰.۹۵۹	۱.۰۳۶
عدد ثابت	۱۶.۵	۲۳۲۰.۵.۲	۰.۰۰۰	۱	۰.۹۹۹	۱۵۳۸۸۳۷۱.۵

در این جدول چند آماره مهم وجود دارد یکی بتا که همان ضریب تأثیر رگرسیون استاندارد نشده است یا همان ضریب برآورده شده همراه با خطای استاندارد است. آماره والد مهم‌ترین آماره برای آزمون معنی‌داری حضور هر متغیر مستقل در مدل هست که از طریق سطح معنی‌داری به این امر پی می‌بریم؛ و آماره نسبت بخت‌ها که نسبت احتمال وقوع یک پدیده را به احتمال عدم وقوع آن مشخص می‌کند. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده میزان حضور در ورزشگاه و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه می‌توانند بر واکنش‌های رفتاری نامناسب به‌صورت مستقیم اثر بگذارند و تحصیلات نیز رابطه‌ای معکوس بر بروز این چنین رفتارهای نامناسب دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدایت رفتاری تماشاگران و هواداران به‌سوی رفتارهای مناسب می‌تواند جو مناسبی را در ورزشگاه‌ها به وجود آورد. بروز رفتارهای نامناسب و پرخاشگرانه که گاهی مواقع موجب بروز خسارت‌های مادی و بعضاً انسانی شده؛ از سوی دیگر، میدان‌ها ورزشی بدون تماشاگر نیز بی‌معنی است به همین سبب موجب گردیده تا باشگاه‌ها با تشکیل کانون هواداران، بیشتر درصدد کنترل رفتار آن‌ها برآیند. در تحقیقات انجام‌شده در زمینه عوامل ایجادکننده یا زمینه‌ساز پرخاشگری و رفتارهای نامناسب در ورزشگاه‌ها اکثر تحقیقات بر عوامل محیطی به همانند داوران، مربیان، ورزشکاران، امکانات رفاهی (سلطان حسینی و همکاران، ۱۳۸۹؛ رحمتی، ۱۳۸۲؛ ولز، ۲۰۰۷) و یا عوامل فردی (حیدر نژاد، ۱۳۹۲) پرداخته‌اند، درحالی‌که علاوه بر این وجود چنین رفتارهایی را باید در ویژگی‌های شخصیتی و شخصیت شکل‌گرفته فرد در دوران زندگی فرد نیز جستجو کرد. یکی از این ویژگی‌ها، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است که در دوران کودکی فرد شکل می‌گیرد. به همین دلیل محقق سعی در بررسی این موضوع دارد که چه عواملی

بر واکنش‌های رفتاری نامناسب تأثیر دارد و تأکید بیشتر بر وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است که تا چه اندازه می‌تواند میزان واکنش‌های رفتار نامناسب را پیش‌بینی کند.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش از میان ۵ متغیری که برای پیش‌بینی واکنش‌های رفتاری نامناسب استفاده شد متغیرهای سن و تأهل از مدل خارج شدند به این معنی که این دو متغیر توانایی پیش‌بینی واکنش‌های رفتاری نامناسب را در این تحقیق در سطح معناداری ۰,۰۵ نداشتند. از میان متغیرهای پیش‌بینی کننده عامل حضور در ورزشگاه بیشترین ضریب تأثیر معنی‌دار را بر روی واکنش‌های رفتاری نامناسب داشته است. در مورد متغیر حضور در ورزشگاه همان‌طور که مشاهده شد، هر سه طبقه بر وضعیت واکنش‌های رفتاری نامناسب مؤثر بوده است. بر اساس نتایج جدول شماره ۵ نسبت بخت‌ها برای حضور دائمی در تماشای مسابقات در ورزشگاه‌ها برابر با (۳,۵) است که نشان می‌دهد که با افزایش حضور از تماشاگران از گهگاه اوقات به اکثر اوقات میزان بروز رفتار نامناسب ورزشی ۳,۵ برابر افزایش پیدا می‌کند. در حقیقت زمانی که نسبت بخت‌ها از ۱ بالاتر باشند نشان‌دهنده این موضوع است که افزایش مقادیر متغیر مستقل احتمال وقوع یا رخ دادن پدیده (متغیر وابسته) افزایش پیدا می‌کند و بالعکس. دومین متغیر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بود که پیش‌بینی کننده خوبی برای واکنش‌های رفتار نامناسب بود. در حقیقت با افزایش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در تماشاگران نسبت بخت (۱,۷۲) واکنش‌های رفتاری نامناسب به میزان ۱,۷ افزایش پیدا می‌کند که با توجه به ضریب تأثیر (B) به‌دست‌آمده (۰,۵۴۲) این تأثیر مثبت بوده و با افزایش طرح‌واره‌ها، واکنش‌های رفتاری مناسب افزایش پیدا می‌کند. در پژوهش تیم (۲۰۱۳) با عنوان بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و مشکلات درون شخصیتی به این نتیجه رسید که بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین رحمتی (۱۳۸۲) در پژوهش خود تحت عنوان بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر خشونت و پرخاشگری در فوتبال با استفاده از روش پرسش‌نامه‌ای و بامطالع ۴۰۴ نفر از تماشاگران دو تیم استقلال و پرسپولیس به این نتیجه رسید که نتیجه مسابقه و حرکات خشونت‌آمیز بازیکنان در جریان بازی مهم‌ترین عامل در بروز پرخاشگری کلامی می‌باشد. متغیرهای سن، میزان کنترل و نظارت خانواده و پایگاه اقتصادی اجتماعی تأثیر منفی بر گرایش طرفداران تیم‌های فوتبال به رفتار پرخاش‌جویانه و خشونت‌آمیز دارد. همچنین متغیرهای سابقه دعوا و نزاع، تنش و ناکامی در فعالیت‌های تحصیلی و آموزشی، مصرف سیگار، سابقه تنش در محیط خانواده، سابقه رفتار مجرمانه، داشتن دوستان دارای سابقه کیفری و جنایی و عزیمت جمعی و گروهی به ورزشگاه دارای تأثیر مستقیمی بر ارتکاب رفتار پرخاش‌جویانه و خشونت‌آمیز ورزشی هواداران تیم‌های استقلال و پرسپولیس می‌باشد همچنین در تحقیق حیدر نژاد به بررسی عوامل فردی مؤثر در پرخاشگری در تماشاگران پرداخته است که نتایج نشان داده است که وضعیت اقتصادی، سن و تأهل با پرخاشگری رابطه دارد ولی سن رابطه معناداری را با پرخاشگری نداشته است. در تحقیقی نسبتاً مشابه ولز (۲۰۰۷)، در بررسی اثرات طرح‌واره ناسازگار اولیه بر سازگاری و خلق در بین ۱۱۹ دانشجوی آمریکایی و آفریقایی به این نتیجه رسیدند که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ارتباط معکوسی با سطح عاطفه یا هیجان مثبت دارند؛ و جود این طرح‌واره‌ها باعث بروز هیجانات منفی در فرد می‌شود که با نتایج این پژوهش همسو می‌باشد ولی با پژوهش‌های رحمتی و در متغیر سن ناهم‌سو است.

بر اساس نتایج پژوهش‌های مذکور و پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که حضور بیشتر در ورزشگاه می‌تواند بروز واکنش‌های رفتاری نامناسب را افزایش دهد که این خود می‌تواند از وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه که این افراد در ورزشگاه‌ها و تماشا و دیدن رفتارهای نامناسب از سوی دیگر افراد مشاهده کرده‌اند نشأت می‌گیرد.

در مجموع با توجه به شکل‌گیری کانون هواداران در باشگاه‌ها به‌ویژه در باشگاه‌های پرتطرفدار می‌توان از بروز چنین رفتارهایی جلوگیری به عمل آورد؛ در حقیقت با توجه به اینکه افرادی که بیشترین حضور را در ورزشگاه دارند می‌توانند شناسایی شده و به‌عنوان عضوی از کانون هواداران شوند، ولی در جذب چنین افرادی باید دقت کرد، در واقع با بهره‌گیری از فن‌های جذب هوادار، هوادارانی که بتوانند برای باشگاه متمر ثمر باشند جذب و به کار گرفته شود که در فرایند جذب هوادار یکی از این متغیرها بررسی وضعیت طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه می‌تواند باشد؛ که در شروع کار به‌کارگیری هوادار پر بازدید و با استفاده از پرسش‌نامه‌های استاندارد، با شناسایی بررسی وضعیت طرح‌واره‌های هوادارانی که این بعد شخصیتی را ندارند به کار گرفته شوند تا با همراهی تیم موردعلاقه خود و به‌عنوان یار ۱۲ در فوتبال بتوانند در عملکرد بهتر تیم مشارکت داشته باشند.

در پژوهش‌های که تاکنون انجام شده است تماماً به بررسی عوامل محیطی مؤثر بر بروز پرخاشگری پرداخته‌اند که عواملی از جمله وضعیت امکانات رفاهی، عملکرد داوران، مربیان و ورزشکاران را به‌عنوان عوامل ایجادکننده پرخاشگری دانسته‌اند و یا اینکه به عامل فردی از جمله عوامل اقتصادی و اجتماعی، وضعیت تأهل و سن پرداخته‌اند و این عوامل را به‌عنوان عوامل مؤثر بر بروز پرخاشگری در ورزشگاه‌ها برشمردند؛ اما در پژوهش انجام شده به ویژگی‌های شخصیتی و شخصیت‌های شکل‌گرفته افراد توجه چندانی نشده است. در حقیقت هدف این پژوهش کمک به باشگاه‌های ورزشی پرتطرفدار است که بتوانند تماشاگرانی داشته باشند که یار باشگاه و تیم خود باشند و با توجه به قوانین فیفا در مورد جریمه‌های مربوط به باشگاه‌ها در خصوص رفتارهای نامناسب ورزشکاران، باشگاه به دنبال جذب تماشاگران واقعی به کانون هواداران خود باشند.

اما در مقاله حاضر علاوه بر اینکه به تعدادی از متغیرهای فردی توجه کرده است به طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه که در شخصیت فرد شکل می‌گیرد و می‌تواند بر بروز رفتارهای نامناسب تأثیر بگذارد توجه شده است و نتایج نیز حاکی از پیش‌بینی پذیری واکنش‌های رفتاری نامناسب از طرح‌واره‌هایی ناسازگار اولیه بود.

منابع

1. Abdoli, B. (2005). *Social Psychological Foundations of Physical Education and Sport*. Tehran. Bamdad ketab publication. pp: 87-93. (Persian)
2. Bamber, M.R. (2006). *CBT for occupational stress in health professionals: Introducing a schema-focused approach*. New York : Guilford Press.
3. Brock, J. (2014). *Examining the Relationships between Early Maladaptive Schemas, Forgiveness and Vengeance. A Dissertation Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Psychology*. Faculty of the School of Psychology and Counseling, Regent University.
4. Fathi, F. (2010). *Relationship Personality Disorder Preliminary Maladaptive schemes in student in mental injouri*. Psychological journal. pp: 38-51.
5. Hausvert, E., Jeffris, E. (1998). *Guide of coaching children and teenager*. Translate by vazgan minasiyan. Tehran, physical education organization. First edition.
6. Heydarinejad, S., Gholami Torkesaluye, S., ghotbi varzaneh, A. (2013). *Individual factors influencing the incidence of aggression in football fans*. 2nd International Congress on Science and Football, pp: 1-3.
7. Jalali, O, Gholizade. M.R, Taghibigloo. N, Tarasi. Z. (2012). *A Survey on Violence in Soccer Spectators of Tehran City and the Ways Decreasing it*. International Journal of Basic Sciences & Applied Research. Vol., 1 (1), 22-25. (Persian)

8. Kashef, M. (2009). Sport stadium and facilities management. Tehran. Bamdadketab publication.153 (Persian)
9. Nilsson, J.C. (2012). Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*. pp: 373-380.
10. Rahmati, M. (2002). Survey sociological factors affecting the violence and aggression in football. A Dissertation Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Psychology. Social science group, university of Tehran, pp: 55-74.(Persian)
11. Ramazaninejad, R., rahmaniniya, F., Borumand, m. R. (2009). Survey rate incidence of aggressive behavior Pegah football players in professional football league competition. *Sport management journal*, 1(1), pp: 101-117. (Persian)
12. Saberi, F. soltanhossni, M. (2011). The Relationship between Identity and Inappropriate Reactive Behaviors among Football Fans. A Thesis Submitted In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of M.Sc in Physical Education, Islamic Azad University Khorasgan Branch. Pp: 100-103.
13. Simon M, Jonathan p. (2007). The effect of rugby match outcome on spectator aggression and intention to drink alcohol, criminal behaviour and mental health. *Journal of Sport Sciences*.vol, 17:118-127.
14. Spaij R. (2006). Aspects of Hooliganism Violence. *Amsterdam School for Social Science Research*, vol .1 pp: 1 – 32.
15. Thimm J. C. (2013). Early maladaptive schemas and interpersonal problems: A circumplex analysis of the YSQ-SF. *International Journal of Psychology & Psychological Therapy*, pp: 113-124.
16. Wells, M.O. (2007). Emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas. *Journal of Child Abuse and Neglect*. pp: 59-68.
17. Yoo, G. (2014). Early mala adaptive schemas as predictors of interpersonal orientation and peer connectedness in university students. *Social behavior personality*. 42(8). pp: 1349-1377.
18. Yoosofnejad Shirvani, M., Peyvastegar, M. (2011). The relationship between life satisfaction and early maladaptive schemas in university students. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, Vol 12. No 2. pp: 55-65. (Persian)
19. Young, J. E. (1999). *Schema Therapy: a practitioner.s guide*. Translate by Hasan hamidpour, Zahra andooz. 1388. 1th edition, Tehran, Arjmand puplication.
20. Young, J.E. (1994). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused and approach* (3th.ed.) Sarasota .FL: Professional Resource Press.
21. Young, J.E.; Klosko, J. S.; Weishaar, M.E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide* .NewYork: Guilford Press.